

เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นวิธีการวิจัยที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงกับสภาพปัญหา การวิจัยเชิงคุณภาพต้องปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีเป้าหมายที่จะศึกษาประสบการณ์ของบุคคล เป็นการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม และใช้วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดผลลัพธ์จากการวิจัย ดังนั้น การทำ วิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collecting) เป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ **“จดหมายข่าวสำนักวิจัย”** ฉบับนี้ จึงขอแนะนำ “เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล(Data collecting) ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ”

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ที่นิยมใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview) การสนทนากลุ่ม(Focus group discussions) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Participant observation) ซึ่งตัวผู้วิจัยจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล คุณลักษณะของผู้วิจัยในการเป็นผู้สัมภาษณ์มีความสำคัญ ดังนั้นควรมีดังนี้ ได้แก่ สมာธิติ และอดทนต่อการที่ยังไม่รู้ ใจต้องเปิดกว้างรับทุกความเป็นไปได้ มีความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ดำเนินการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างการสัมภาษณ์ได้ดี ถามคำถามได้ชัดเจน สุภาพและอ่อนโยน สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล สามารถวิเคราะห์ระหว่างการสัมภาษณ์ได้ และรู้เป้าหมายของการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ไปในทิศทางนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ประเภทของคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) คำถามเปิดตัว (Introducing question) : สวัสดี ค่ะ/ครับ ช่วงนี้เป็นอย่างไรบ้างค่ะ/ครับ
- 2) คำถามชี้แนะ/หยั่งประเด็น (Exploring/probing question) : รอบกวนเล่า เหตุการณ์หลังจากที่ลูก ของคุณได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นลิวคีเมียให้ผมฟังได้ไหม ค่ะ/ครับ?
- 3) คำถามเจาะลึก (In-depth questions) ได้แก่
 - คำถามตามติด (Follow-up question) : ขอโทษนะค่ะ/ครับ ที่คุณบอกว่าซ็อก นี่เป็นอย่างไรค่ะ/ครับ?
 - คำถามอ้อม (Indirect question) : ภรรยาของคุณรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ในครั้งนี้? ความรู้สึกของคุณล่ะ?

-คำถามขยายความ (Specifying question) : แล้วคุณทำอะไรต่อคะ/ครับ

-คำถามขอหลักฐาน (Evidence question) : ที่คุณบอกว่าการเริ่มการรักษาช้ามาก การรักษาเริ่มหลังจากการวินิจฉัยนานเท่าไรคะ/ครับ? ที่คุณบอกว่าบริการไม่ได้มาตรฐาน ยกตัวอย่าง บริการเหตุการณ์ที่/คุณเจอให้ฟังได้ไหมคะ/ครับ?

-คำถามตามแนวที่ตั้งไว้ (Structuring question) : ตอนนี้เราได้พูดคุยเรื่องการรักษาเสร็จแล้ว ผมจะขออนุญาตพูดในประเด็นเรื่องการเรียนของน้องต่อคะ/ครับ?

-คำถามตีความ (Interpreting question) : หมายความว่าอาการเจ็บป่วยของน้องทำให้คนในครอบครัวเห็นอกเห็นใจกันมากยิ่งขึ้นใช่ไหมคะ/ครับ?

-คำถามชวนทบทวน ขบคิด (Critical question): เมื่อกี้ คุณบอกว่าอาการเจ็บป่วยของน้องทำให้คนในครอบครัวเห็นอกเห็นใจกันมาก แต่ที่คุณเล่าว่าบางครั้งคุณก็หงุดหงิดกับลูกๆ ตรงนี้เป็นอย่างไรหรือคะ/ครับ?

-ความเงียบ (Silencing) : พักหน้า

-คำถามตรง (Direct question) : การเจ็บป่วยของลูกคุณกระทบต่อคนในครอบครัวอย่างไรคะ/ครับ?

-คำถามเปิดโอกาส (Extending question) : จากที่เราได้พูดคุยกันมีอะไรอีกไหมครับที่ดิฉัน/ผม ยังไม่ได้ถาม หรือมีอะไรไหมคะ/ครับ ที่คุณอยากจะเล่า

ดังนั้นการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นักวิจัยใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการได้มาของข้อมูลที่มีคุณภาพอันส่งผลต่อการวิจัยให้มีคุณภาพเช่นกัน จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักการและวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งต้องอาศัยเทคนิคของการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : http://www.bcnlp.ac.th/document/strategy/KM/02/KM_GL_O.pdf